

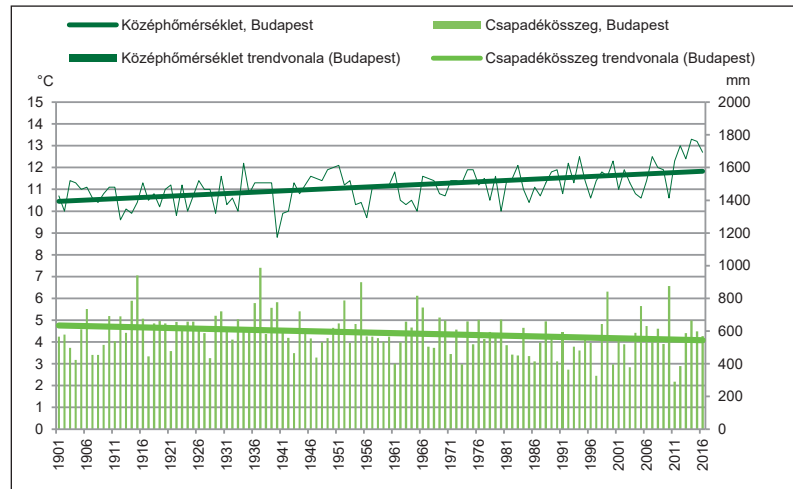
F.1.2. Budapest átlaghőmérsékletének változása

A közelmúltig a globális éghajlatváltozás egyik, ha nem a legmeghatározóbb jellemzőjének tekintették a Föld egyes területein immár több évszázada érzékelhető és mérhető hőmérséklet-növekedést. Ma már tudjuk, hogy az ÜHG-k által globálisan generált hőtöbblet sokfelé oszlik el, így a légkör hőmérséklet-növekedésének üteme nem mutatja pontosan a probléma súlyosságát. Mindemellett ez a számszerűsíthető indikátor szignifikánsan, bár kis késéssel követi a folyamat globális trendjét.

Az átlaghőmérsékletek emelkedése ma még nem számottevő, bár a Föld egyes pontjain eltérő erősséggel jelentkezik. Míg az Egyenlítő környékén a változás csak néhány tized Celsius-fok, addig a sarkvidékek felé haladva fokozatosan erősödik, és ott eléri az 5 Celsius-fokot is. Ennek következménye az elmúlt években Európa magashegységeiben is tapasztalható nagymértékű gleccserolvadás, illetve a sarkvidéki jégsapkák olvadása. A folyamat kiemelt veszélye, hogy a területek ökoszisztémájának drasztikus változása számos faj életterét negatívan érinti, illetve mivel a hó és a jég édesvízből képződik, ez a globális édesvíztartalmak jelentős csökkenését okozza. Szintén komoly veszélyforrás az egyes területeken mérhető melegedés kockázatainak lebecsülése és az ellenintézkedések halogatása. A globális klímaváltozás sajátossága, hogy egyrészt a következmények már csak akkor jelentkeznek fenyegető súllyal, amikor a folyamat szinte megfordíthatatlan módon előrehaladt. A másik, hogy a jelenséget kiváltó ÜHG-k „élet-tartama” a légkörben igen hosszú (például a N_2O -nál 150-200 év!), vagyis még a haladéktalanul bevezetett, emissziót korlátozó intézkedések esetében is akár évtizedeket kell várni arra, hogy jelentős javulás következzen be.

Magyarország az északi mérsékelt öv közepén helyezkedik el, így az éghajlatváltozás okozta hőmérséklet-emelkedés is közepes mértékben érinti, ami az ipari forradalomtól számítva nagyjából 1,5-2 Celsius-fokot jelent. Ez a trend jól látható Budapest példáján. Bár az adatok szórása jelentős, mégis tisztán érzékelhető, hogy lassú, de folyamatos melegedés következett be, ami az elmúlt 115 évben 1,5 Celsius-fok emelkedést jelent.

Az átlaghőmérséklet lassú emelkedése maga után vonja az évszakok sajátosságainak megváltozását, a megszokott időjárástól történő mind gyakoribb, drasztikus eltéréseket. Az elmúlt évtizedekben teleink egyre enyhébbek, hómentesebbek lettek, nyaraink hosszabbak, forróbbak és szárazabbak. Mindezek mellett a hideg- és melegfrontok

Forrás: OMSZ

változása is gyakoribb és intenzívebbé vált. A csapadék összmenyisége alig változott, időbeli eloszlása azonban egyenetlenebb lett, az egyszerre jelentkező nagyobb mennyiségű csapadékot hosszabb, szárazabb periódusok követik.

Kormányzati szempontból ezek a változások számos problémát generálnak, amelyek kezelésére a mezőgazdaság, az egészségügy és az infrastruktúra számos ágazatában megfelelő intézkedéscsomagok kidolgozása szükséges.

A hőmérséklet emelkedése intenzívebbé tette a párolgást, ezzel országos szinten megnőtt az öntözés iránti igény. A csapadék hektikus viselkedése ugyanakkor megnehezíti a víztározást, és a termőtalajok minőségromlását is okozza. Az esetenként akár hónapokon át tartó csapadékhiány aszályt okoz és szárazodással fenyeget, míg a csapadéktöbblet árvíz, belvíz, erózió és szikesedés formájában veszélyezteti a talajok minőségét. Európában egyedülálló módon hazánkban gyakori eset, hogy egy adott éven belül egy területet árvíz önt el tavasszal, majd nyár végére ugyanott már az aszály okoz mezőgazdasági károkat.

Az időjárás szélsőségei és drasztikus változásai komoly egészségügyi többletkockázatokat hordoznak. A hőszegély időszakában statisztikailag kimutatható a többlethalálozás, de az erre érzékeny lakosságot megviselik a fronthatások is. Extrém hideg időszakokban fokozottan veszélyeztetettek a hajléktalanok, a tanyákon élő, főként magányos, idős emberek, illetve általában a létminimum alatt élők. Ezek az időszakok többletkockázatot jelentenek a szív- és érrendszeri betegségekben szenvedőknek, az idegrendszeri panaszokkal küzdőknek, továbbá a gyermekeknek, az időseknek és a terhes nőknek egyaránt.

A hőmérséklet emelkedése és a szélsőséges időjárási jelenségek számos adaptációs többletfeladatot rónak a kormányzatra.